

STEUN VOOR LERAREN DIE SLACHTOFFER ZIJN VAN GEWELD OP SCHOOL

UIT een landelijk onderzoek is gebleken dat ruim de helft van de leerkrachten het voorbije kalenderjaar geconfronteerd is met enige vorm van agressie. Elf procent van de 342 ondervraagden zei gedurende die periode minimaal één keer fysiek te zijn bedreigd door een leerling. Daadwerkelijk geschopt was 1,5 procent. Klinisch psycholoog Huub Buijssen geeft in zijn nieuwste boek onder andere tips hoe om te gaan met agressie: Blijf baas over je eigen emoties. Vermijd iemand lang in de ogen te kijken. Gebruik humor, echter alleen niet om iemand te kijk te zetten. Probeer fysieke afstand te bewaren.

door MARIE-THÉRÈSE ROOSENDAAL

TILBURG, zaterdag
„Hij staat op met het mes in zijn hand en prikt me. 'Die milt kan ik missen', flitst het door me heen. Hij staat recht voor me, is iets kleiner dan ik. 'Ik steek je dood', schreeuwt Mischa terwijl hij me aankijkt.”

Geweld op school, van een leerling of een ouder tegen een leerkracht, komt steeds vaker voor. Huub Buijssen, directeur van Buijssen Training en Educatie in Tilburg dat gespecialiseerd is in traumaopvang, schreef samen met Mathilde Bos het boek 'Lesje geleerd' over de nasleep van incidenten.

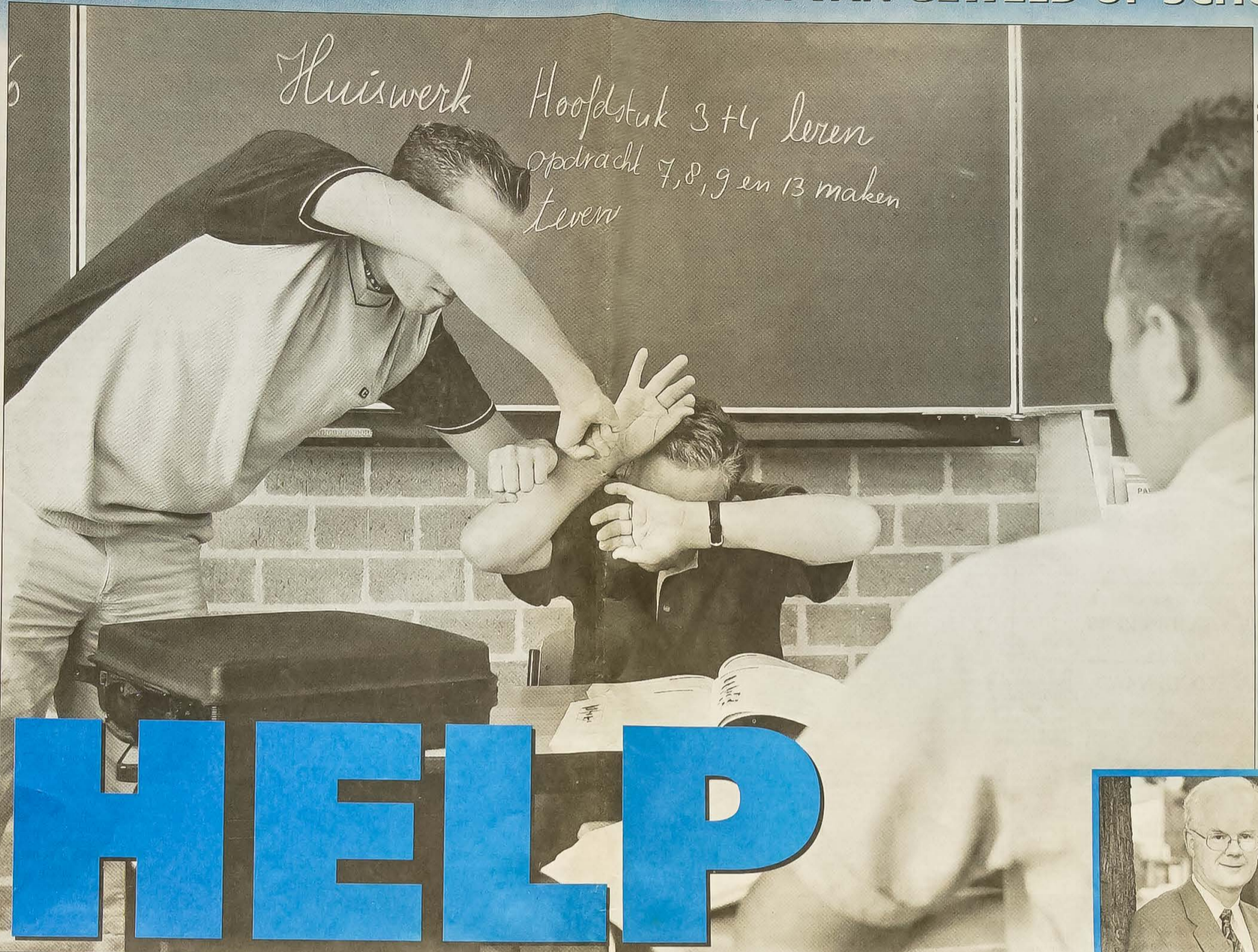
Verpleegkundige en docente Bos interviewt zes leraren over hun ingrijpende ervaringen. Psychogerontoloog, gezondheidszorgpsycholoog en klinisch psycholoog, Huub Buijssen, beschrijft tips voor zelfhulp en collegiale opvang.

Buijssen: „In het verleden is gebleken dat een zelfhulpboek meer effect sorteert dan een bezoek aan de psycholoog of psychiater. Door aandringen van leerlingen merken de slachtoffers dat hun reacties op een abnormale situatie normaal zijn en dat het niet andersom is. Men kan er troost vinden: 'ik ben niet de enige, ik ben niet gek'. En het boek laat zien dat aan het eind van de tunnellicht is. 'Geneeslezen' noemt men dat wel.”

Een citaat van een leraar uit het boek na het agressie-incident: „Wanneer ik me uitkleed, zie ik tot mijn verbijstering dat ik steekwonden in mijn buik heb. Tot wel een paar centimeter diep. (...) Gezien de ernst wordt Cemal beschuldigd van een poging tot moord. Hoe is het mogelijk dat juist ik, die zo gemotiveerd is om de leerlingen te helpen en te steunen, het doelwit kon zijn?”

Huub Buijssen: „Het was niet gemakkelijk leraren te vinden die erover wilden praten. Nummer één waarop ze worden afgerekend is altijd: orde handhaven en gezag hebben. Gaat dat mis dan gaan ze af: wat zullen de collega's zeggen, de leerlingen, de ouders. Schaamtegevoel zoekt sowieso graag het gezelschap van een psychotrauma. Net als schuldgevoelens: 'had ik niet dit, had ik niet dat'. Schuld helpt overigens bij de verwerking. Hiermee zeg je tegen jezelf: 'Als ik dit had gedaan, had ik het kunnen voorkomen'. Zo redenerend heb je uiteindelijk je lot in handen. Als ik maar goed oplet, gebeurt het me geen tweede keer.”

Hij heeft er wel een verklaring voor waarom het geweld in de schoolbanken toeneemt: „Ik ben 48 jaar. Als ik vroeger op schoolreisje ging kreeg ik van mijn ouders te horen: 'goed luisteren en gehoorzamen!' Nuis de boodschap: 'laet niet over je heen lopen!' Te-

GEËNSCENEERDE FOTO: JAN STAPPENBELD

Huub Buijssen (foto onder): „Interviewers en cabaretiers leren onze kinderen afvragen dat je voor niemand respect hoeft te hebben.”

FOTO: PERSBUREAU VAN EIJNDHOVEN

HEELP

de meester krijgt klappen!

gewoondig houden ouders leerkrachten nauwlettend in de gaten, voortdurend kijken ze over de schouders van hun kind mee. Als ze menen dat leerkrachten hun kind tekort doen, laten ze zich horen. „Op het gevaar af voor een vroeger-was-het-beter-zeur te worden versleten geeft Buijssen zijn mening: „Ik was één van twaalf kinderen en niet het middelpunt van het heelal. Tegenwoordig ben je één van de twee of de enige. Kinderen zijn mondiger, hebben meer zelfvertrouwen, stellen eisen. Ze zijn niet bedeesd. Dat zie je in de hele maatschappij. Bij Barend en Van Dorp bevelen de interviewers hun gasten:

„Iemand beledigen mag, sterker nog, op het toneel schijnt het voor velen te moeten. Youp van 't Hek, Paul de Leeuw, Freek de Jonge: het kan niet erg genoeg zijn. Ze spelen fanatiek op de man. Dat had je bij Toon Hermans niet, en de zelfs de scherpe Wim Kan toonde altijd respect voor de politici die hij op

de hak nam. Interviewers en cabaretiers leren onze kinderen al vroeg: je hoeft voor niemand respect te hebben. Dus ook niet voor je leerkracht.” Barbaars, het woord valt pas later in het gesprek: „Vroeger had je uitsluitend plichten, nu alleen rechten. Het ik-tijdperk is doorgeschoten en ik weet niet waar het heen gaat. De roep om waarden en normen wordt sterker, maar of het tij nog te keren is?”

Respect

„Iemand beledigen mag, sterker nog, op het toneel schijnt het voor velen te moeten. Youp van 't Hek, Paul de Leeuw, Freek de Jonge: het kan niet erg genoeg zijn. Ze spelen fanatiek op de man. Dat had je bij Toon Hermans niet, en de zelfs de scherpe Wim Kan toonde altijd respect voor de politici die hij op

We willen argumenten horen, we leven in een onderhandelingsmaatschappij. Maar bij Marokkanen is pa thuis op grond van zijn rol de baas en hebben ze een heilig ontzag voor hem. In hun cultuur verwacht men dat de leraar op school de baas is en zich ook zo gedraagt. En doet hij dat niet en gaat hij met argumenten proberen te overtuigen, dan loopt hij het risico door hen als zwak te worden gezien. En zo opgevoede leerlingen gaan dan gemakkelijk over de grenzen.” Buijssen noteerde op grond van een onderzoek dat het geweld op scholen is toegenomen. „Maar het wordt ook meer geregistreerd. Als ik vroeger stuit was, in de tweede klas, groep vier dus, dan zei de juf: gade lat maar halen. Of je kreeg op de middelbare school een bordborstel naar je

kop gegooid als je niet oplette. En daar praatte je thuis niet over, want dan kreeg je 'm nog een keer van je vader of moeder. Ouders zouden nu heel anders reageren en dergelijk gedrag van leerkrachten niet meer pikken. Aan de ene kant is er meer geweld, aan de andere kant zoomen we er ook meer op in.”

Schaamtegevoel

Daarmee bagatelliseert hij het geweld tegen leraren niet. „Of tegen uitsmijters, tramconducteurs, politiemannen, deurwaarders en parkeerswachters, mensen die beroepsbalve met agressie te maken krijgen. Personen die een psychotrauma kunnen oplopen. De betrokkene vertoont vaak reacties die hij van zichzelf niet kent. Heerbeleving, vermijdingsreacties,

verhoogde waakzaamheid.” „Fout één is daar onmiddellijk de bedrijfspsycholoog op af te sturen. Daaraan heb jij toch ook geen behoefte als niet diebare bijvoorbeeld niet is overleden? Direct na de ramp in Enschede rukten de traumapsychologen uit. Dat was in die eerste fase nergens goed voor. Sterker nog: uit het onderzoek weten we dat het herstel er helemaal niet door wordt bevorderd, ja er zelfs door kan worden geremd. Mensen krijgen het idee dat ze gek zijn geworden, terwijl ze normaal reageren op iets ab-

normaals. Een luisterend oor van iemand uit je naaste omgeving is belangrijker en helpt wel.” „Ook voor getraumatiseerde leerkrachten zijn collegiale reacties daarom heel belangrijk: compassie, daar gaat het om. En al zegt een collega de verkeerde dingen ter troost, de betrokkenheid telt. Volgens het management telt de inhoud van de woorden overigens wel. Als de directeur domme dingen zegt wordt hij daarop afgerekend.” „Erkenning van het slachtofferschap is minstens zo belangrijk. Het bezoek van koningin Beatrix aan Enschede deed veel goed. Een schooldirecteur dient meteen iets van zich te laten horen als een leerkracht door een leerling of ouder is aangevallen of bedreigd. Hij moet ook weten dat de leerkracht snakt naar informatie: worden er maatregelen tegen de leerling genomen, wat wordt aan de ouders verteld, hoe reageren de collega's, weten de leerlingen het?” Buijssen geeft in zijn boek nog tips hoe om te gaan met agressie en escalatie te voorkomen. „Hoevel blijkens onderzoek getraumatiseerde leerkrachten zowel door hun collega's als de schoolleiding adequaat worden gesteund, hebben directies te vaak de neiging geweldsincidenten in de doofpot te stoppen. Vanwege de goede naam van de school. Dat is fnuikend voor het slachtoffer. Bij het begin van het schooljaar moeten leerlingen en ouders de huisregels te horen krijgen. Voel je ballers op het WK weten: sla ik de scheidsrechter dan volgt schorsing, mogelijk zelfs voor het leven. Laat directies ook zo hun leraren beschermen en duidelijk zijn tegen leerlingen en ouders: kom je aan de leerkracht, dan ga je van school.”

Het Paradijs

Aan een van de uitvalswegen van de stad ligt tuincentrum 'Het Paradijs'. Op een morgen werd Anton van Hams, zakelijk directeur van dat bedrijf, bij mr. Raab aangediend. Er is iets vreemds bij ons gaande, sprak hij tot de advocaat. U moet weten dat twee jaar geleden mijn vader plotseling is overleden. Vader had de zaak opgericht en was bij leven een echte buitenman.

Kort na zijn overlijden kwam mijn broer Dirk bij me. Die heeft groene vingers, net als vader en hij zou de zaak dan ook voortzetten. Ik was eigenaar van een wetenschappelijke boekhandel en wilde dat zo laten. Dirk zei mij echter dat vader had gewild dat wij samen de zaak zouden drijven, omdat hij alles behalve zakenman is en ik wel. Dat begreep ik en wij hebben aan de wens van onze vader voldaan.

Zojuist heeft iemand die pas kort bij ons op de administratie werkt, mij het volgende toevertrouwd: „U mag tegen niemand zeggen dat ik u heb getipt! Ik weet dat u eerlijk bent, maar binnen een uur komt hier politie. Dat heeft met drugs te maken en ook u zult wel worden gearresteerd. Ga nu naar mr. Raab en kom dan meteen terug, want als u vlucht, maakt u zich verdacht.”

Zoals u ziet, heb ik die raad opgevolgd. Ik weet niets van planten af, maar realiseer mij nu dat er de laatste tijd vreemde figuren bij ons zijn komen werken. Nu vermoed ik dat bij ons van die drugsplanten worden

gekweekt en vrees dat mijn broer daar alles vanaf weet. Hij is blijkbaar zakelijker dan hij het deed voorkomen. En ik vermoed nu dat ik als vlag op een modderschuit moet dienen. Ik begrijp het, zei mr. Raab. En ik neem aan dat u zich door mij wilt laten verdedigen? Juist, antwoordde Anton. En zou ik mijn vrouw even mogen bellen? Zeg niet te veel, raadde mr. Raab aan. De kans dat u wordt afgeluisterd door de politie is groot! Laat haar liever hier komen, dan leg ik alles wel uit.

Anton van Hams ging terug naar 'Het Paradijs'. De politie was al gearriveerd en hij werd meteen gearresteerd. Het bleek mr. Raab al spoedig dat de administrateur die zijn cliënt had ingelicht een politie-infiltrant was. 'Het Paradijs' bleek één grote kwekerij van opiaten. De prachtige collectie tuinplanten bracht veel respectabele klanten en vormde voor het tuindersbedrijf een goede camouflage. Dirk deed alsof hij van de prins geen kwaad wist en suggereerde dat Anton de man achter de opiatenkwekerij was.

Het contact van de advocaat met

RECHT

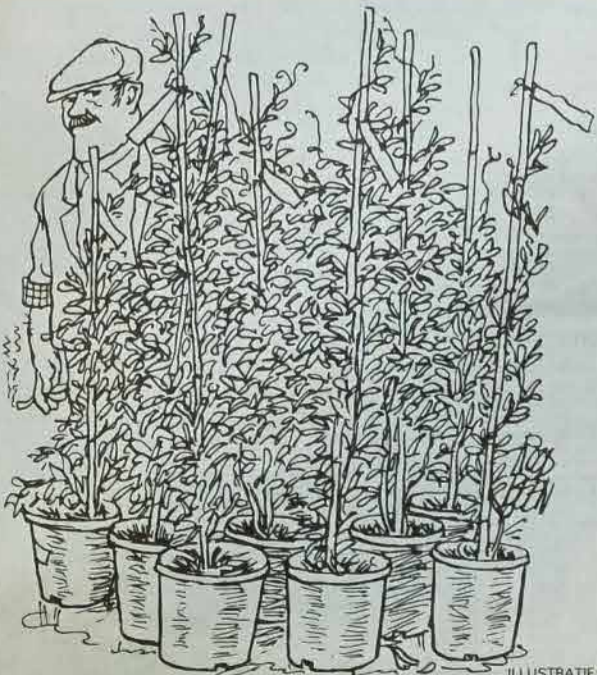

MR. M. MOSZKOWICZ

mevrouw Van Hams bleek nuttig. Zij was een wat teruggetrokken dame die moeilijk uit haar woorden kwam, maar was zeker niet dom. De vriendelijke manier van doen van mr. Raab stelde haar meteen op haar gemak. Ze vertelde nu dat zij eerst verkering had gehad met Dirk die er toen al rare vrienden op nahield, zoals een zekere Staub. Toen zij daarover haar bezorgdheid uitte, had hij haar een dom blondje genoemd en kort daarop de laan uitgestuurd. Die Staub, vroeg mr. Raab, is dat een lange man, die altijd vreemd ruilt? Precies, zei de vrouw. Dan weet ik meer, bromde de advocaat.

Toen er door de rechtbank beraadslaagd werd of Anton van Hams gevangene moest blijven, opperde mr. Raab dat het wel nuttig zou kunnen zijn een onderzoek in te stellen naar ene Nero Staub, die in Duitsland als grootimporteur van drugs bekend stond én een boezemvriend was van Dirk van Hams!

Het duurde niet lang of Antons cel zelf werd de verblijfplaats van broer Dirk.

ILLUSTRATIE: CHRIS ROODBEEN

Anton kwam meteen na zijn invrijheidstelling naar mr. Raabs kantoor. Gaat u nu weer terug naar 'Het Paradijs', vroeg mr. Raab. Neen, antwoordde Anton gedecideerd. Dat is

voor mij zoals 'De Hel' geworden. De meesterknecht van mijn vader zet de zaak nu voort en ik ga terug in de boekhandel! Succes, wenste mr. Raab en sloot ook dit dossier.

'Lesje geleerd, een gids nazorg agressie-incidenten' kost 25 euro, (ISBN 90 5749 963 0)